

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
ymparistoluvat.etela@avi.fi

Asia kuulutukseenne diaarinumero ESAVI/12693/2018 asiassa Koivusaaren edustan merialueen ruoppaaminen ja täyttäminen, läjittäminen sekä valmistelulupa ja diaarinumero ESA VI/12699/2019 asiassa jätemateriaalin hyödyntäminen

Lauttasaari-Seura – Drumsö-Sällskapet ry (jäljempänä Seura) katsoo, että hakemuksen mukaiset ruoppaukset ja meritäytöt aiheuttavat erittäin laajoja ja peruuttamattomia haittoja luonnolle ja Koivusaaren lähialueiden asukkaille.

Kuultavana oleva hanke liittyy valmisteilla olevaan Koivusaaren asemakaavaluonnokseen. Sen suunnitelman mukainen Koivusaaren maapinta-ala on noin 34,7 hehtaaria. Nyt haettavien lupien mukaisilla toimilla Koivusaaren nykyinen n. 13 hehtaarin maapinta-ala laajentuisi meritäytöin noin 18 hehtaaria. Täyttöjen edellyttämiä ruoppauksia tehtäisiin 23 hehtaarin laajuisella merialueella.

Ruoppauksista tulevan massan käsittelyn ja läjittämisen lisäksi, suunnittelualan maankäytön muuttaminen asuinalueeksi edellyttäisi myös Koivusaaren nykyisellä maa- ja vesialueella olevien eri asteisesti pilaantuneiden haitta-aineiden ja jätejakeiden, yhteensä 46500 m³. käsittelyä. Tulevan asuinalueen tulvariskien hallitsemiseksi Koivusaaren nykyistä maa- aluetta tulisi laajoilla alueilla korottaa siten, että suurin osa alueesta on +3,3 metriä meren pinnasta. Korottamisessa ja meritäytöissä tarvittaisiin noin 1,6 miljoonaa kuutiota louhetta ja muita maamassoja.

Haittoja aiheutuu muun muassa linnustolle, kalastolle, lepakoille, veden laatuun ja toiminnasta aiheutuu melua ja pölypäästöjä. Hakija pitää syntyviä haittoja pääsääntöisesti vähäisinä. Vaikka hankkeiden vesialue rajautuu suurelta osin muiden kuin hakijan hallitsemaan alueeseen, hakijan mielestä ei aiheudu edes rajanaapureille töiden aikaistakaan vahinkoa eikä se esitä kenellekään mitään korvauksia.

Vaikka ruoppaukset ja merentäytöt ovat massiivisia, hakija on jättänyt vuosikautia jatkuvien rakennustoimenpiteiden aiheuttamat melu- ja pölyhaittavaikutukset jopa aivan lähituntumassa sijaitsevalle asutukselle ja alueiden virkistyskäytölle lähes huomiotta.

Lauttasaari-Seura muistuttajana

Seura on Lauttasaarta edustava rekisteröity kaupunginosayhdistys. Seuran kotipaikka on Helsinki. Sääntöjen 2 §:n mukaan ”Seura on kaupunginosayhdistys toimialueensa hyvinvointiin, kaavoitukseen, palveluihin, kulttuuriin ja kotiseutuun sekä ympäristöön liittyvissä asioissa. Seuran tehtävänä on edistää asukkaiden asumisviihtyvyyttä ja alueen kehittymistä ja elinvoimaisuutta kestävän kehityksen periaatteiden, paikallisten erityispiirteiden ja alueellisen omaleimaisuuden pohjalta, pyrkiä turvaamaan palvelujen saatavuus sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja toimia asukkaiden ja yhteisöjen yhdyssiteenä.” Seuraan kuuluu lähes 1000 jäsentä ja se on yksi kolmesta Helsingin suurimmista kaupunginosayhdistyksistä. Seurassa toimii useita työryhmiä, joissa on mukana myös kyseisten asioiden asiantuntijoista. Seuralla on myös palkattua henkilöstöä ja se julkaisee Lauttasaari-lehteä.

Seura on seurannut tiiviisti ja vaikuttanut aktiivisesti Koivusaaren uuden asuinalueen valmistumiseen siitä lähtien, kun hanke tuli vireille 2012 luvulla. Alusta alkaen Seura on ollut huolestunut lähes luonnontilaisen alueen rakentamisesta ja laajentamisesta yli 5000 asukkaan ja noin 3800 - 4000 työpaikan alueeksi.

Seura totesi jo 16.6.2014 Helsingin kaupunkisuunnittelulautakunnalle muistutuksessaan Koivusaaren osayleiskaavasta, että *"Koivusaaren rakentaminen esitetyssä muodossa aiheuttaa peruuttamatonta haittaa alueen luonnolle ja merimaisemalle ja että vuosia jatkuvat, massiiviset maantäytöt aiheuttavat kohtuutonta haittaa Lauttasaaren asukkaille. Seura vaati jo tuolloin, että "Alueen rakentamista ja merialueen ruoppausta ja täyttöjä ei saa aloittaa ennen kuin alueen rakentamista säätelevät asemakaavat ovat lainvoimaisia."*

Hankkeen laajuus ja sijainti

Suunnitellut Koivusaaren ruoppaukset ja meritäytöt perustuvat osayleiskaavaan ja asemakaava-luonnokseen. Lainvoimaista asemakaavaa uudelle asuinalueelle, jota hankealue koskee, ei kuitenkaan ole. Koivusaaren asemakaava vuodelta 2000 ei mahdollista asuntojen rakentamista ja meritäyttöjä. Outoa on sekä, että vesirakennushakemuksen yhteydessä haetaan valmistelulupaa ja massojen käsittelykenttä-hakemuksessa toiminnan aloittamislupaa ennen vesi- ja ympäristölupapäätösten lainvoimaiseksi tuloa.

Hakemusten mukaiset toimet ja niiden vaikutukset alueen nykytilaan ovat erittäin suuria ja laaja-alaisia. Hankealue on suuri, merta ruopattaisiin 23 hehtaarin alueella ja siitä 18 hehtaaria täytettäisiin rakentamista varten. Koko Koivusaaren alueen rakentamisessa meritäyttöineen ja maanpinnan korotuksineen arvioidaan tarvittavan noin 1 600 000 kuutiota louhetta ja muita maamassoja.

Hankealue sijaitsee suojaisella merialueella, aivan Lauttasaaren rannan ja vakituisten asuinalueiden lähietäisyydellä ja vapaa-ajan asumusten lähellä. Hankkeen massakoordinaattori Mikko Suomisen Seuralle antaman tiedon mukaan hankealueen etäisyys lähimpään vakituiseen asuntoon Sotkatielle on vain alle 80 metriä ja lähimpiin vapaa-ajan asuntoihin (HSL:n mökkikylään Länsiulapanniemeen noin 700 m, lähimpään luonnonsuojelualueeseen Rajakupuu noin 1350 m. Hanasaaren kulttuurikeskukseen etäisyys on noin 380 m ja Saunaseuraan, mikä on merkittävä virkistysalue, on matkaa noin 270 m. Seura muistuttaa, että edellä todetun lisäksi Koivusaaren kärjessä, suunnittelun kierrätyskentän vieressä on suojeltu luontotyyppi Koivusaaren merenrantaniitty ja että suunnitellusta uudesta aallonmurtajasta vain noin 30 metriä Saunaseuraan.

Vaikutukset arvioitava tehtyä perusteellisemmin

Lupahakemuksen mukaisen laajan ja 2030-luvulle jatkuvaksi arvioidun vesirakentamiseen vaikutuksia ei ole kuvattu valmisteilla olevassa asemakaavaluonnoksessa. Lupahakemuksessa ruoppaukset ja meritäytöt on jaettu osa-alueisiin. Tosiasiassa kyse on yhdestä vähintään 28 hehtaarin laajuisen maa- ja vesialueen valmistelusta rakennuskelpoiseksi Koivusaaren uutta asuinalueetta varten ruoppaamalla, meritäytöillä ja maanpinnan korottamisella siten, että alueelta viedään pois tai käsiteltäväksi 330000 kuutiota maamassoja ja meren täyttöihin ja maanpinnan korottamiseen käytettäisiin massoja 1600000 kuutiota.

Seuran mielestä näin laajan hankkeen vaikutukset tulee arvioida ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 2017/252 (YVA) mukaisesti. Lain liitteen 1 laitosluettelon mukaan kaivosmineraalien louhinta, paikalla tapahtuva rikastaminen ja käsittely on YVA-tapa, kun kaivoksen pinta-ala on yli 25 hehtaaria. YVA-lain mukaisen vaikutusten arvioinnin vaatii myös kiven, soran tai hiekan

otto, kun ottamisalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria, tai otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa. Seuran mielestä hankkeen mukainen toiminta on vaikutuksiltaan vähintään näiden toimintojen laajuista, ja sen vaikutukset pitää arvioida YVA-lain mukaisesti. YVA-lain 3 § 2 momentin mukaan: *”Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.”*

Seuran vaatimusta tukee lain 3 § 3 momentti, jossa todetaan, että *”Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään liitteessä 2. Hankkeen ominaisuuksista, sijainnista ja sen vaikutusten luonteesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.”*

Hankkeen laajuus ilmenee Koivusaaren asemakaavaluonnoksessa esitetystä arvio Koivusaaren metroasema käyttäjistä. Arviosta ja Jätkäsaaren meritäyttöjen kokemuksista voi päätellä, että vähintään 3000 Lauttasaaren asukasta asuu suunnitellun vesirakentamisen melu- ja pölyhaittojen vaikutusalueella.

Suunnitellun asemakaavan mukaisesta liikenteestä on tehty mm. melukartoitus, mutta hakemuksessa olevista vesirakentamistoiminnoista asukkaille syntyviä haittoja ei ole arvioitu hakemuksessa riittävästi. Siksi hakemusta on täydennettävä ennen luvan käsittelyä asianmukaisella asiantuntijan laatimalla mallilaskelmiin perustuvalla melu- ja pölyhaitta-arviolla.

Hakemusten ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviot perustuvat varsin laaja-alaisiin ja sinänsä ansiokkaisiin selvityksiin. Hakija pitää mahdollisesti syntyviä haittoja pääsääntöisesti vähäisinä. Vaikka hankkeiden vesialue rajautuu suurelta osin muiden kuin hakijan hallitsemaan alueeseen edes näille ei katsota aiheutuvan töiden aikaistakaan vahinkoa eikä näin ollen esitä kenellekään syntyvän korvattavaa vahinkoa.

On myös pidettävä outona, että vuosikausia jatkuvien massiivisten rakennustoimenpiteiden aiheuttamien melu- ja pölyhaittavaikutusten merkitys jopa aivan lähituntumassa sijaitsevalle tai ympäristön esteettömän merialueen rantojen asutukselle on jätetty lähes huomiotta.

Valtavien massamäärien siirtelyn ja kuljetusten vaatiman liikenteen arvio on kuitattu myös varsin niukasti. Haitankärsijöiden olisi ensiarvoisen tärkeää saada tieto tai edes arvio haettujen toimenpiteiden suorittamisen kestosta. Nyt tämä on arvailujen varassa. Vaikka suunnitelmissa on esitetty monia asianmukaisia haittojen vähentämistoimenpiteitä, on ilmeistä, että niitä on syytä ja mahdollista vielä lisätä ja parantaa.

Valmisteleviin toimenpiteisiin, kuten johtojen ja putkien poistoon merialueelta, haettu lupa ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa on pääasiaan verrattuna merkitykseltään pieni.

Vesilupahakemuksen mukaiset toimet ovat massiivisia. Meren ekosysteemin kannalta kaikkein monimuotoisinta ja arvokkainta matalien rantavesien aluetta ruopataan 23 hehtaarilta ja muutetaan runsaasti yli miljoonan kuutiometrin täyttömassojen käytöllä pysyvästi kaupunkimaiseksi maa-alueeksi 18 hehtaarilla. Merialueen tuhoamista ei voi mitenkään pitää meren yleisten suojelutavoitteiden mukaisena.

Huomattavaa on myös, että rakennetulta asuin- ja liikennealueelta aiheutuu aikanaan huuhtoutumalla ja hulevesien mukana roskaa ja merialuetta pilaavia päästöjä paljon enemmän kuin nykytilassa.

Malliselvityksen perusteella ruoppauksista aiheutuu merialueen samentumista kilometrien päähän ilman suojaustoimia. Ruoppaussuunnitelmassa esitettyä sameuden leviämistä estävää suojaverhoa ja kuplaverhoa pitääkin vaatia käytettäväksi poikkeuksetta kaikissa ruoppauksissa myös Länsiväylän eteläpuolella. Sameustarkkailua ei voi perustaa vain silmämääräisen havainnoinnin varaan. Siltä osin tarkkailu on tarkistettava kattavaksi ja asianmukaiseksi. Suunnitelmassa on jätetty meriläjitettävien 330000 kuution massojen ruoppausmenetelmä ja kalusto avoimeksi. Epäselväksi jää myös kuinka suuri läjitysmassoille tarvittava vesiliikenne käytännössä olisi. Samoin jää epäselväksi, onko täyttömassoja tarkoitus tuoda hankealueelle myös merikuljetuksina. On ilmeistä, että ruoppausproomukuljetuksia tarvitaan satoja ellei jopa tuhansia. Vesiliikenteen lisäys ei siis ole vähäinen kuten hakija täydennyksessään esittää.

Ruoppaus- ja täyttötöiden suorittamisen aikataulusta tai kestosta ei ole esitetty kelvollista arviota. Haitankärsijöiden kannalta työt pitäisi tehdä viivyttämättä haitanestotauot huomioiden sitten kun ne on aloitettu. Töiden kestolle pitää luvassa asettaa tiukka määräaika.

Merialueen täyttöön aiotaan käyttää valtavia määriä erilaisia hakemuksesta ilmeneviä massoja. Ensiarvoisen tärkeää on, että mereen rajautuviin rakenteisiin saa ilman poikkeuksia käyttää vain puhtaita, täysin jätteettömiä massoja. Muiden aineiden täyttöä ei pidä sallia ennen kuin täyttöalueiden ulkoreunaan on rakennettu penkereet puhtaista massoista. Lauttasaarelaisilla on karvaita kokemuksia Jätkäsaaren meritäyttöjen aiheuttamista panoslankojen ja muun roskan aikaansaamasta vuosikautia jatkuneesta Helsingin edustan laajasta meren ja rantojen pilaamisesta.

Jätkäsaaren täyttötöiden pölypäästöt ovat kokemusten perusteella levinneet Lauttasaaren itärannoille asti. Jo tämän perusteella on oletettavaa, että Koivusaaren laajoilta täyttöalueilta tulee aiheutumaan liikaavaa pölylaskeumaa Lauttasaaren länsirannan asuinalueille.

Kesällä 2018 Koivusaaren metroaseman edustalla rakennettiin usean viikon ajan varsin lyhyttä kivistä ranta-alueita ja luiskaa. Se aiheutti suuren melun lähialueelle ja kauas merialueelle asti ulottuvana häiritsevänä iskevänä kolinana. Tämän kokemuksen perusteella Koivusaaren laajojen täyttöalueiden kivimassojen läjityksen, siirtelyn ja kivisten rantarakenteiden teosta on odotettavissa vuosikausiksi suuria melupäästöjä toisin kuin hakemuksessa esitetään.

Edellä esitetyn perusteella on välttämätöntä, että hakemussuunnitelmaa täydennetään asianmukaisella asiantuntijan laatimalla mallilaskelmiin perustuvalla melu- ja pölyhaitta-arviolla. Hakemusten esitys asutukseen kohdistuvien melu- ja pölyhaittojen tarkkailemiseksi on täysin riittämätön ja se on edellä mainitun arvion jälkeen tarkistettava ja laajennettava asianmukaiseksi.

Tuottavan merialueen muuttaminen maa-alueeksi aiheuttaa pysyvän vahingon kalastolle ja kalastukselle ja lisäksi pitkäkestoista töiden aikaista haittaa Koivusaarta ympäröivillä vesialueilla. Lupa pitää sisällyttää hakemuksesta puuttuva asianmukaisten vahinkoa ja haittaa vähentävien kalanhoitotoimien toteuttaminen.

Vesirakennushanke on niin suuri, laajalle alueelle vaikuttava ja toteutuessaan peruuttamaton hanke, ettei siihen tule antaa nyt haettua lupaa ennen kuin Koivusaaren alueella on lainvoimainen asemakaava.

Seuran vaatimukset

1. Lupahakemuksen mukaisten toimintojen vaikutukset tulee arvioida ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaisesti (Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 2017/525)
2. Hakemuksen mukaisille ruoppauksille ja meritäytöille ei tule myöntää lupaa ennen kuin alueella on lainvoimaisena sellainen asemakaava, mikä edellyttää rakentamista varten lupahakemuksen mukaista toimintaa
3. Lupaa valmisteleviin toimenpiteisiin ei tule antaa ennen pääasiaa koskevan luvan tuloa lainvoimaiseksi.
4. Hakemuksen mukaisen toiminnan haittavaikutuksia tulee arvioida ja lupahakemuksesta tulee täydentää ennen luvan käsittelyä ylläesitetyn lisäksi seuraavasti:
 - a. melun ja pölyn leviäminen tulee selvittää mallinnuksilla, myös hajuhaitat on selvitettävä
 - b. vaikutukset hanke- ja haitta-alueen eliölajistolle tulee arvioida uudestaan ennen lupaharkintaa ottaen huomioon Ympäristöministeriön 8.3.2019 julkistaman Suomen lajien uhanalaisuus 2019 -tutkimuksen,
 - c. hankealueelta tuotavien tai sinne vietävien massojen ja louheiden maa- ja vesikuljetukset tulee kuvata yksityiskohtaisesti ja kaikenlaisten kuljetusten vaikutukset asukkaille ja ympäristölle tulee selvittää perusteellisesti
5. Mahdollisen vesiluvan ja ympäristöluvan lupaehdot tulee asettaa siten, että
 - a. luvan alkamisaika ja voimassa olon päättymisaika määritetään tarkasti ja lupa rajoitetaan korkeintaan kolmeen vuoteen, toistaiseksi voimassa olevaa lupaa ei tule sallia, eikä toiminta-aika saa jäädä suhdanteista riippuvaiseksi,
 - b. luvassa pitää rajoittaa ruoppaukset ja meritäytöt hankealueella siten, että toiminta on sallittua vain arkisin klo 7 – 18,
 - c. luvassa estetään toiminta tärkeillä lintu- ja lepakkolajien vaikutusalueella pesintäaikaan ja kalojen kutuaikaan huhtikuun alusta – kesäkuun loppuun,
 - d. pilaantuneita maita saa käyttää meritäytöissä vain lainsäädännön tiukimpien vaatimusten mukaisesti ja ottaen huomioon ylläolevat rajoitukset,
 - e. koko hankkeen toteuttamisen ajan tulee tarkkailla sen vaikutuksia meren tilaan sekä toiminnasta aiheutuvaa melua ja pölypäästöjä,
 - f. edellä vaadittujen täydennysten jälkeen haitta-alueen asukkaille ja asianosaisille tulee antaa mahdollisuus perehtyä aineistoon ja lausua asiasta uudelleen,
6. Ennen lupaharkintaa asiassa tulee suorittaa tarkastus olosuhteiden toteutukseksi.

Seura antaa asiasta mielellään lisätietoja, yhteyshenkilö on Seuran kaavoitus-, liikenne- ja ympäristötyöryhmän puheenjohtaja Katri Penttinen (sähköposti katri.penttinen@kolumbus.fi , puh. 050 5916010).

Helsingissä 8.4.2019

LAUTTASAARI-SEURA – DRUMSÖ-SÄLLSKAPET RY

Juha Beurling-Pomoell
puheenjohtaja

Nina Lukkari
varapuheenjohtaja